

Az elvadult házi állatok kártékonyága.

Az ember házi állatai épen úgy, mint a kultúr-növények, gondozás nélkül csakhamar elvadulnak s néha vad állapotukban oly gyorsan szaporodnak, hogy egyes esetekben kártékonyak lehetnek.

Mikor *Ausztráliában* a lovak elvadultak, egyes vidékeken szaporodásuk oly mérveket öltött, hogy a legelőkön elérték a füvet a juh- és marhacsordák előtt. A telepítvényesek ekkor kénytelenek voltak hajtóvadászokat rendezni a vadlovak ellen s a mennyire lehetett, ki is pusztították őket. *Észak-Amerika* nyugati államaiban, különösen pedig *Nevedában*, szintén roppant károkat okoztak az elvadult lovak, úgy, hogy 1897-ben törvénybe iktatták, hogy minden birtokos köteles területén a vadlovakat lehetőleg kipusztítani. A lelőtt lovak hulláit pedig megmérgezték s a rókákat és farkasokat pusztították velök.

Dél-Amerika szigetein nagyobb mennyiségű disznót bocsátottak szabadon, hogy a hajósok könnyen juthassanak friss húshoz. A szabadon bocsátott disznók azután annyira elszaporodtak, hogy az utazók állítása szerint egy vadász naponta ötven darabot is lőhetett. *Cook* kapitány, *Ausztrália* felfedezője, 1770-ben *Új-Seeland* szigetére vitt disznókat, de ezek ott annyira elszaporodtak, hogy rendkívül nagy károkat okoztak. Száz évvel később már jobbra a sziget északi részére vonultak s dr. *Finsch* ornithologus és utazó állítása szerint az aránylag kis területen oly mennyiségben voltak, hogy három ügyes vadász 48 óra alatt 25.000 (?) darabot hozott terítékre.

Hogy az elvadult juhok és kecskék mily borzasztó pusztításokat vihetnek végbe az erdős vidékeken, példa rá *Szent-Ilona* szigete. Ez a sziget felfe-

dezésekor — a 15. század elején — sűrű erdőszéggel volt borítva. Ma pedig, az emberi lakások körül levő kerteket és pagonyokat kivéve, az egész szigeten (122 négyzet km.) nincsen egyetlen fa, vagy bokor; az egész sziget puszta, lakatlannak látszó, kopár bazalt-szikla. S e szigetet a kecskék tették ilyenné. Ugyanis 1513-ban, mikor a portugálok letelepedtek a szigeten, nagy mennyiségű kecskét vittek magukkal s a szigeten szabadon bocsátották őket, abban a hiszemben, hogy a magára hagyott nyáj majd ellátja őket elegendő hússal és tejjel. De a jó portugálok csalatkoztak. Mert a kecskék nagyon hamar elvadultak s bevették magukat az őserdőbe, a járhatlan sziklatömbök közé s minthogy sem ember, sem állat nem pusztította őket, elszaporodtak, annyira, hogy 75 év múlva már ezrekre ment a vadon élő kecskék száma. E hatalmas kecskenyáj gyorsan elpusztította a fiatal fákat, cserjéket, bozótokat s a milyen mértékben fogyott a sziget talaját közvetlenül védő növényzet, oly mértékben növekedett a tropikus éghajlat roppant esőinek pusztító hatása. Pár évtized alatt az eső lemosta a bazalt-sziklák felületéről a növényeket termő humuszt s az erdők lassankint elpusztultak. 1799-ben, tehát mintegy száz évvel a kecskék elszaporodása után, fák már csak elvétve fordultak elő a szigeten.

A sziget akkori kormányzója jelentette kormányának, hogy talán még be lehet fásítani a szigetet, ha a kecskéket kipusztítják, de ezt a kormány nem engedte meg. Egy századdal később a sziget kormányzója bejelentette az anyaországnak, hogy a szigeten egy fa sincs többé. Jelenleg a szigetlakók faszükségletüket kénytelenek bevitel útján fedezni. Évente körülbelül 60.000 korona értékű fát szállítanak a szigetre.

„Lord úr.“

— „A TERMÉSZET“ eredeti tárczája. —

zen a néven ismerte mindenki. Nem származott ugyan a ködös Albionból, életrajzirói azt jegyezték fel róla, hogy valahol a csehek közt jött a világra, ott volt nevelésben, tudományának magvait cseh földön plántálgatták és csak akkor került Magyarországra, midőn ellátták mindazon ismeretekkel, melyek jövendő életcéljához szükségesek valának.

»Lord úr«-ban azonban igen sok volt az igazi angol lordok komolyságából. Megfontolva cselekedett mindent, nem hebehurgyáskodott, alkalom adtán megvolt benne a kellő erély, válságos pillanatokban a törhetlen bátorság. E jeles tulajdonságai által kivívta mindazok szeretetét, a kik ismerték.

Nem volt egyetlen ellensége sem, a legnagyobb szeretettel vettük körül mindannyian, mert hű volt, ragaszkodó volt mindhalálig, e tekintetben nem vetekedett vele senki azok közt az emberek közt, kikkel életünkben érintkeztünk.

Kedves olvasóm, bizonyára kíváncsi vagy arra, hogy ki volt hát ez a »Lord úr«, a kit ily meleg sorok kísérésében mutatunk be, ki oly jeles tulajdonságokkal bírt.

Az a »Lord úr« — nem volt más, mint az én érdemekben megöregedett, szeretettel környezett vadász-kutyám. Hm! Csak egy kutya! Érdemes is arról ennyit firkálni — így szól az, a ki nem vadászember, — de az, a ki éveken át tanulmányozta

egy-egy kedvelt kutyájának, hűséges vadásztársának életét, működését, — az elnézi és megbocsátja azon gyöngeségünket, hogy az alábbi sorok csak egy kutya életével foglalkoznak.

***

Gyönyörű, napfényes őszi délutánon egyik barátommal az alibunári mocsarak és nádasok közt vadászgattunk. Ez időtájt érkeztek a mocsári szalonkák nagyobb számmal, a vadászat szép eredményre kecsegtetett. Jól is sikerült volna minden, ha vadásztársam nem épen akkor kivánta volna bemutatni nemrégiben azelőtt Csehországból hozatott új vizsláját.

Az a híres kutya-familiából eredő (keresztlevelét már előbb átvizsgáltuk) — drága állat épen nem úgy viselte magát, mint a mily viseletet hirdetett előtanulmányai után vártunk volna tőle. Megkergetett minden vizicsibét, még a nádi verebek után is kapkodott, egy-egy felrebbenő gém, vagy bölömbika után eszeveszettül rohant, száguldott a mocsár sarában, a szalonkákat messze felverte, elriasztotta.

Barátom dicshimnuszai után, melyekkel új kutyáját elhalmozta — látván a történeteket, eleintén csak mosolyogtam a bajszom alatt, majd úgy kedélyesen azt kérdeztem:

— Barátom! nem olyan Gozdu-féle »Steinhund«-e ez a te drágalátosod?!

— Istók uccse! ezzel a döggyel csakugyan becsapott a cseh liferáns... mennyi pénzt dobtam ki érte... azután még szekirozol is ráadásul... ha még egyszer előre szalad, lepuffantom.

— No akkor ugyan igen nagy bolondot cselekednél,

Dél-Kalifornia partjai mellett fekvő *St.-Barbara* sziget-csoport és *Guadalupe* sziget majdnem úgy jártak, mint Szent-Ilona. E szigeteken is szabadon bocsátották a kecskéket s ezek elszaporodva, kipusztították az erdőket, de a szigetlakók gondoskodása folytán az erdők helyét ma már harasztosok foglalják el s a kecskék minden akadály nélkül szaporodhatnak. A sziget-csoport több szigetén nyaranta kecskevadászokat rendeznek, a mi rendkívül emeli az illető szigetcske idegenforgalmát s egyúttal a kecskék túlságos szaporodását is meggátolja.

Az elvadult macskák sokkal nagyobb károkat okozhatnak, mintsem gondolnók. Hiszen a macska félig vad természetét az emberi lakások közelében is megtartja s éjjeli kalandozásainak számos madár esik áldozatul. Ha pedig teljesen elvadul egyes magános szigeteken, a sziget madárvilágát komolyan veszélyezteti. *Sable-Island* szigeten, *Új-Skócia* mellett, 1880-ban a telepítvényesek macskái elvadultak s annyira elszaporodtak, hogy pár év alatt teljesen kipusztították a szigetről a tengeri nyulat, mely azelőtt rengeteg mennyiségben volt a szigeten. A *Kerguela* sziget-csoport egyik kis szigetén, a hol a csetvadászok telente szoktak tartózkodni, az elvadult macskák annyira elszaporodtak, hogy a szigetet „*Macska-sziget*”-nek nevezték. Ezen a szigeten a macskák majdnem kizárólag éneklőmadarokból táplálkoztak. Dr. *Abbot* állítása szerint az *Aldabra* szigetcsoport legnagyobb szigetén — mintegy 200 tengeri mérföldnyire *Madagaskar*-tól — az elvadult macskák egy gázlófajt, a *Rangelius aldabranus*-t, mely kizárólag ezen a szigeten fordult elő, teljesen kipusztították.

A *Chatham* szigeteken (*Új-Seeland*-tól 500 tengeri mérföldnyire keletnek) körülbelül hatvan éve, hogy az emberek letelepedtek. A telepítvényesek

macskát, kutyát és disznót vittek magukkal. A macskák csakhamar elvadultak s a szigetek madárvilágát, mely 55 fajból áll s 13 faj kizárólag ezeken a szigeteken található, a kipusztulás veszedelme fenyegeti. A gázlók közül két nevezetes faj pusztult már el, a *Cabalus Dieffenbachii* és a *Cabalus modestus*.

T.

A lóról.

Mikor a nagy Teremtő hat nap alatt megalkotta a világot, ezt az ideális szép világot, benépesítette óriási és apró lényekkel; mikor atyailag gondoskodott mindenről, amit megteremtett, akkor végre a hetedik napon megformálta az embert is, az ő képére és hasonlatosságára. Talán mint a legnagyobbat és legmagasztosabbat, vele kezdhette volna isteni munkáját s azután vehette volna körül atyai jóindulattal, mindazokkal, melyekre az ő kedves embereinek életében szüksége lesz.

Nem így tett. Előbb berendezte neki a világot. Azután az embert tette oda a minden kész közé. Bemutatott neki mindent. Ime, ezeket teremtettem én neked. Ezekre mindre szükséged lesz. Tanuld megismerni őket s azután használd fel gyarló munkádnál.

Mit tett az első ember?

Mert dolga vajmi kevés akadt, az unatkozó ember pedig legelőbb megéheznek, ez köszöntött be ő hozzá is legelőször. Az első éhséget a növény-világ kínáló gyümölcsével csillapította. Csak később, mikor a vegetáriánus

lehet, hogy vizivadászatra eddig még nem oktatták, majd bele-tanul, addig pedig szijra vele, meg kell kötni.

Vadásztársam úgy is cselekedett, de rossz kedve épen nem akarta elhagyni, annyival is inkább, mert a tüzes vérű állat minden lövésnél majd eltépte magát gazdájától; örökösen nyugtalankodott.

Kóborlásaink közben, a nádas szélétől alig húsz lépésnyire, egy ritka szép példány kanalas gém emelkedett föl. Én azonnal rálöttem, társam puskájának durranását is hallottam, de ijedten fordultam meg, mert a sörétek közvetlen mellettem tépték szét a kákát.

Egy pillanat alatt az a gondolat villant meg agyamban: »— ez az ember most meglőhetett volna, — miért nem vigyáz. Szemrehányó, haragos pillantást vetettem felé, de rögtön jóízű kacagásra fakadtam, mert társam akkor kapaszkodott ki a sárból. Arcza, keze, ruhája, puskája és tarisznyájáról csak úgy csurgott le a bánáti híres fekete földnek szurokszerű sara.

A dolog úgy történt, hogy az én lövésem után a megkötött erős vizsla nagyot rántott a gazdáján, a szíjat elszakította, előbb azonban a sárba rántotta gazdáját. Ő nem szólt egy szót sem, hanem felemelte a puskáját és rálőtt a kutyájára, mely ordítva futott felé és lábai közé menekült.

— »Elvégezzük a dolgot rögtön, ez sem fog engem többé bosszantani.«

Mínt hogy a kutya nagyon közel volt hozzá, másodszer nem lőhetett. Főlemelte puskáját s a puskatussal akarta agyon-sújtani a szegény állatot. Arja azonban már nem volt ideje,

mert én megragadtam a puskáját, másik kezemmel pedig a kutyát rántottam félre.

Ő szinte toporzékolt dühében.

— Ereszd el a kutyámat, mert reád lövök!

— Azt ugyan nem teszed meg s én is felemeltem a puskámat.

Egy darabig így állottunk egymással szemben, farkaszemet nézve.

— Édes barátom, mérsékeld magad.

— El kell pusztítanom. Miatta te is halálos veszedelemben voltál. Hátha előbb véletlenül agyonlőttelek volna.

— Tudod mit, add nekem ezt a kutyát.

Barátom pár haragos pillantást vetett reám, neki indult a tisztásnak s visszakiáltotta:

— Jó! Legyen a tied, de gondoskodj róla, hogy a szemem elé ne kerüljön többet.

Én zsebkendőmet a vízbe mártottam, az állat sebeit ki-mostam, a söréteket részben kiszedtem s hideg borogatást alkalmaztam. A szegény állat hálás pillantásokkal jutalmazott s hozzám simult.

Igy került hozzám »Lord«, az én kedves kutyám, hűséges szolgám; a neve mellé később kitüntetésként került oda az »úr« jelző.

* * *

»Lord úr«-ból egy évi kemény dresszura után híres vadászkutya lett. Régi gazdája sokat sóhajtozott utána, nemcsak lemondott gyilkos szándékairól, hanem mindenképen vissza